

Izveštaj o aktivnostima Hrvatske udruge za znanstvenu komunikaciju – ZNAK u 2025. godini

U razdoblju od 24. veljače 2025. godine, kada je održana šesta redovita godišnja skupština naše Udruge, odvijao se niz aktivnosti prema usvojenom planu:

1. Organizacija PUBMET2025 ljetne škole

Udruga ZNAK bila je suorganizator 2. Ljetne škole PUBMET2025 za mlade istraživače, održane od 9. do 11. lipnja 2025. u Thalassoterapiji u Opatiji. Organizatori su bili Sveučilište u Rijeci Fakultet zdravstvenih studija i Medicinski fakultet, Udruga ZNAK, Odjel za informacijske znanosti i tehnologije Sveučilišta u Zadru, Sveučilište u Zagrebu Medicinski fakultet i Prehrambeno-biotehnološki fakultet, te Institut Ruđer Bošković. Predavači su bili: Ivan Buljan (Sveučilište u Splitu) - predregistracija i ponovljivost istraživanja, kvantitativna metodologija, Alica Kolarić (Sveučilište u Zadru) - kvalitativna metodologija, Joan Marsh (Lancet, UK) - akademsko pisanje, znanstvena čestitost, Goran Mauša (Sveučilište u Rijeci) - generativni AI alati, Iva Grabarić Andonovski (Sveučilište u Zagrebu/ZNAK) - etična uporaba AI alata, Mario Malički (Stanford University) - kako odgovoriti na primjedbe urednika i recenzenata, Shelly Pranić (Sveučilište u Splitu) – raznovrsnost, jednakost i uključivost u istraživanju, Jadranka Stojanovski (Sveučilište u Zadru) - odabir časopisa, otvoreni pristup, uporaba trajnih identifikatora, Dejana Carić i Dario Lečić (Hrvatska zaklada za znanost) - znanstvenoistraživački projekti i izvori financiranja i Aleksandra Stevanović (Sveučilište u Rijeci) - ravnoteža posla i privatnog života. Društvene aktivnosti su obuhvaćale razgled grada, svečanu večeru i Pubmet pub kviz. Školu je pohađalo 36 sudionika, a za nju su sudionici iz biomedicinskog područja ostvarili 2 ECTS boda.

2. Organizacija PUBMET2025 konferencije

Udruga ZNAK bila je suorganizator 12. PUBMET2025 konferencije, održane 11. i 12. rujna 2025. na Prehrambeno-biotehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Pozvani predavači bili su: Jadranka Stojanovski (Sveučilište u Zadru) - kvaliteta u znanosti, Ana Lazarova (Knowledge Rights 21) – autorsko pravo i sekundarna objava, Merle Jacob (Sveučilište Lund)- izvrsnost u znanosti (istraživači i znanstvene organizacije), Mikael Laakso (Sveučilište Tampere) – bibliometrijski podaci i kako ih unaprijediti (otvorena znanost), Livia Puljak (Katoličko Sveučilište u Zagrebu) – kredibilitet u znanosti (predregistracija, smjernice, FAIR principi). Nakon recenzijskog postupka, u program konferencije je uvršteno i 22 usmenih izlaganja, 10 posterskih priopćenja, te su održana 2 okrugla stola (promjene u vrednovanju znanosti i što je to kvaliteta u dijamantnom otvorenom pristupu), uz 3 sponzorska izlaganja. Društvene aktivnosti su obuhvaćale svečanu večeru, 2 razgleda grada (povijesna i zmajska tura) i virtualni PubmetRun. Održana je i tradicionalna utrka PubmetRun. Konferencija je okupila 103 sudionika iz raznih zemalja. Konferenciju je sponzoriralo 9 sponzora, a podržale su ju sljedeće organizacije i inicijative: EASE, OpenAIRE, OPERAS, Sparc Europe, EIFL i KnowledgeRights 21. Knjiga sažetaka i prezentacije objavljeni su na: <https://pubmet2025.unizd.hr/conference/>, te je sudionicima ponuđena objava u časopisima [European Science Editing](#) i [Libellarium](#).

3. Organizacija webinar i radionica

Udruga ZNAK je u protekloj godini organizirala, suorganizirala ili poduprla sljedeće webinare odnosno radionice (materijali dostupni na web stranici Udruge ZNAK):

- 21. veljače – ZNAK/OPERAS webinar: OJS u naučnom izdavaštvu u otvorenom pristupu: prednosti, izazovi i praktična rješenja. Predavačice: Milica Ševkušić, Zorana Janković i Ljiljana Radisavljević – 172 sudionika

- 22. travnja – DIAMAS Regionalna radionica za urednike i izdavače časopisa – Diamond Open Access Standar (DOAS) i alat za samoprocjenu (organizatori: EIFL, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilište u Zadru) - 250 sudionika
- 30. lipnja – DIAMAS Regionalna radionica za urednike i izdavače časopisa – Europski čvor za razvoj kapaciteta za dijamantni otvoreni pristup - 300 sudionika
- 16. rujna – Scopus Day (organizatori: NSK, ZNAK i Elsevier) – pregled statusa hrvatskih časopisa u bazi Scopus, znanstvenog izdavaštva u Hrvatskoj, aktivnosti Hrčak tima, primjer časopisa Peristil kao uspješno indeksiranog časopisa i sugestije za poboljšanje časopisa. Predavači: Wim Meester, Galina Yakshonak i Alison Ferrett (Elsevier), Iva Grabarić Andonovski, Ljiljana Jercec Musap (Hrčak), Martina Petrinović (Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske) – 35 sudionika

4. Sudjelovanja na konferencijama, predavanja, paneli

- 14.-16. svibnja - EASE konferencija (Oslo) - EASE community poster o zajedničkim aktivnostima EASE Croatia i ZNAK-a, organizacija 2 sesije (o recenzijskom postupku te o raznolikosti, jednakosti, uključivosti i održivosti u znanstvenom izdavaštvu), sudjelovanje u panel raspravi o malim akademskim časopisima (Iva Grabarić Andonovski, Jadranka Stojanovski, Shelly Pranić)
- 15. rujna – EASE Peer Review Week webinar – Hrvatska, Ukrajina, Turska, Indija i Makedonija – predstavljanje EASE Peer Review Toolkit (Jadranka Stojanovski) i rezultata ankete među hrvatskim urednicima o uputama za recenzente i korištenju EASE Peer Review Toolkit te alata umjetne inteligencije (Ivana Morić Filipović) – anketa dostupna na web stranici Udruge
- 18. i 19. rujna - Research Quality Improvement Symposium (Žumberak) u organizaciji Instituta Ruđer Bošković (Antica Čulina) - predstavljanje Standarda objave u dijamantnom otvorenom pristupu (DOAS) i rezultata DIAMAS projekta te CoARA inicijative (Jadranka Stojanovski), te raznolikost, jednakost, uključivost i održivost (Iva Grabarić Andonovski)
- 25. rujna – sudjelovanje na proslavi stogodišnjice časopisa Acta Botanica Croatica (Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu)
- 13. i 14. studeni - Sustainable Publishing Forum 2025 (Barcelona) – predavanje o kvaliteti i održivosti u dijamantnom otvorenom pristupu i sudjelovanje u panelu o uporabi i održivosti umjetne inteligencije
- 16. studeni - Interliber - panel rasprava u organizaciji Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu "Umjetna inteligencija u znanstvenom izdavaštvu. Hoće li nas UI zamijeniti?". Panelisti: Goran Delač (Fakultet elektrotehnike i računarstva), Jelena Bolkovac (Knjižnica Fakulteta strojarstva i brodogradnje) i Iva Grabarić Andonovski
- 27. studeni - 70. obljetnica časopisa Peristil Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske (ULUPUH, Zagreb) – panel rasprava: Iva Melinščak Zlodi (ZNAK), Dragan Damjanović (Peristil, NVZVOTR), Lara Mejač (ETC, Slovenija), Miroslav Rajter (Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu), Marko Špikić (Peristil, dopredsjednik DPUH-a), moderatorica: Martina Petrinović (Peristil, DPUH)

5. Ostale aktivnosti

- Razvijena je aplikacija za vođenje evidencije članova i generiranje ponuda za plaćanje ZNAK i EASE članarine za fizičke članove, dostupna na: <https://clanovi.znak.hr/>.
- 17. rujna je dogovoreno testiranje OpenAIRE Dashboard for Publishers – Sveučilište u Zadru, Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet i Prehrambeno-biotehnološki fakultet, Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

- 10. rujna je potpisano pismo potpore AEGIS-OA projektu - NSK, SRCE, Sveučilište u Zadru, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i ZNAK - potpora održivom izdavaštvu u otvorenom pristupu i jačanje kapaciteta za akademske izdavače.
- 2. prosinca je potpisan Sporazum o suradnji na uspostavi Hrvatskog centra za dijamantni otvoreni pristup – NSK, SRCE, Sveučilište u Zadru, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i ZNAK.
- ALMASI (Aligning and Mutualizing Nonprofit Open Access Publishing Services Internationally) – sudjelovanje u fokus grupi – intervju o dijamantnom izdavaštvu u Hrvatskoj.
- Održan je niz individualnih savjetovanja s urednicima hrvatskih časopisa.

6. Suradnja s organizacijama i institucijama:

EASE

Udruga ZNAK je nastavila suradnju s Europskim udruženjem znanstvenih urednika (EASE). Dogovorena je niža članarina za 67 hrvatskih članova u 2025. u iznosu od 53 eura. Predsjednica ZNAK-a je izabrana za potpredsjednicu Vijeća EASE-a 2025.-2027., a članica Upravnog odbora ZNAK-a i Vijeća EASE-a Ksenija Baždarić potvrđena za Glavnu urednicu časopisa European Science Editing. Hrvatski ogranak EASE-a i dalje vodi predsjednica ZNAK-a, a za potpredsjednicu ogranka je izabrana Ivana Morić Filipović (Sveučilište u Zadru). Predsjednica i dopredsjednica ZNAK-a su osim u organizaciji EASE 2025 konferencije i EASE webinaru sudjelovale i u vođenju modula EASE uredničke škole. Članovi Udruge su nastavili aktivnostima u EASE odborima (Peer Review, E&S, DEI). Prevedena je EASE brza lista za provjeru prilikom predaje rukopisa, dostupna na: <https://ease.org.uk/resources/ease-interactive-checklist-for-submitting-authors-croatian-translation/>.

Hrčak

Suradnja Udruge ZNAK i SRCE-a se nastavila u 2025. kroz rad predsjednice ZNAK-a u Savjetu Hrčka. 12. ožujka je održan sastanak Savjeta Hrčka na kojem su razmatrani planovi za unapređenje portala: nadogradnja OJS-a i autentikacija putem AAI@Edu ili ORCID (dovršeno), te certifikacija časopisa – usklađenost s kriterijima Hrčka, te s kriterijima Diamond Discovery Hub-a (DDH) – u tijeku. Predloženo je da se doda i DOAJ oznaka, te da se inicira da Scopus razmotri indeksiranje zbornika cjelovitih radova koji koriste Open Monograph Press Hrčka. Hrčak tim je i u 2025. godini nadzirao pobiranje sadržaja časopisa indeksiranih u WoS-u i Scopusu s portala, te omogućio koordiniranu prijavu časopisa za uvrštavanje u Scopus od 15.11. do 15.12.2025.

OPERAS

Predsjednica i dopredsjednica Udruge ZNAK te članica Upravnog odbora udruge Iva Melinščak Zlodi su i 2025. bile aktivne u radu OPERAS Best Practices Special Interest Group. Dovršen je Standard objave u dijamantnom otvorenom pristupu i alat za samoprocjenu, dostupni na: <https://diamasproject.eu/diamas-outputs/>. Osnovano je i nekoliko radnih skupina za objavu knjiga u otvorenom pristupu, u kojima je aktivna Iva Melinščak Zlodi. Udruga ZNAK će se na inicijativu nacionalne koordinatorice Drahomire Cupar učlaniti u OPERAS u 2026. godini.

NSK

Suradnja s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu (NSK) se u i protekloj godini nastavila organizacijom Scopus događanja. Također su u suradnji s timom Hrčka nastavljeni razgovori u vezi indeksiranja časopisa u toj bazi. Osim toga, održani su sastanci u vezi uspostave Hrvatskog centra za dijamantni otvoreni pristup.

Elsevier

Uz Scopus Day, Elsevier je organizirao niz webinarâ u 2025. koji su bili dostupni članovima Udruge. Dogovorena je koordinirana prijava novih časopisa i zbornika cjelovitih radova s Hrčka za Scopus, pri čemu će tim Hrčka pratiti prijave i njihov ishod. Dobiveni su konačni rezultati prijave časopisa iz 2024. godine, od 106 prijavljenih časopisa u Scopus je uvršteno njih 36.

7. Prijave na natječaje:

COARA

21. travnja 2025. je predana prijava projekta za COARA Recommendations for the Evaluation and Definition of Editorial and Author Activity in Research Assessment u kojem je PUBMET konferencija predviđena kao platforma za razmjenu iskustava. Financiranje projekta nažalost nije odobreno zbog velikog broja prijava i vrlo stroge selekcije.

COST

Objavljeni su rezultati prijave COST projekta “Editorial Network for Diamond Open Access Academic Publishing: Fostering Equity and Excellence (ENDOA)”, na kojem su predstavnici Udruge ZNAK bili navedeni kao partneri, uz predstavnike 16 zemalja. Projekt je ocijenjen sa 7,5 bodova od mogućih 10 i nažalost nije odabran za financiranje.

Predane su prijave za 2 COST projekta: “Education and Certification Program Development for Scientific Journal Editors in Scholarly Publishing” (prijava predana 19. studenog 2025.) i “Network for Diamond Open Access Publishing” (prijava predana 21. studenog 2025.), na kojima su uključeni članovi Udruge ZNAK, a u tijeku je evaluacija tih prijedloga (rezultati krajem ožujka 2026.).

Zaklada HAZU

Udruga ZNAK se prijavila na natječaj Zaklade HAZU za financijsku potporu PUBMET2025 konferenciji i ljetnoj školi. Rezultati su objavljeni u prosincu 2025., a Udruzi nažalost nisu dodijeljena sredstva.

MZOM

Udruga ZNAK se prijavila na natječaj Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih za financijsku potporu znanstvenim i znanstveno-stručnim udrugama u 2025. godini. Rezultati su objavljeni u prosincu 2025., a Udruzi je dodijeljeno 3.000 € za planirane aktivnosti.

U Zagrebu, 10. veljače 2026.

Predsjednica Udruge ZNAK:

Iva Grabarić Andonovski, univ. spec.